

Asia: VN/18878/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta sisäilmaan liittyvän oireilun ja sairastumisen hoitosuosituksiksi

Klikkaa ja lisää väliotsikko

Kommentit johdantoon

s. 9, Määritelmät-kohta/Ohjearvo: ”Ohjearvolla tarkoitetaan kansallisten tai kansainvälisten viranomaisten asettamia raja-arvoja...”. Tulisiko kuvauksessa ottaa huomioon myös muut viranomaisten laatuvaatimukset, -tavoitteet ja numeromuotoiset normit kuin ohjearvo? Viranomaisten asettamien arvojen nimistö ja merkitys vaihtelee, jolloin jää pohdittavaksi voiko sanaa ohjearvo käyttää kuvaamaan kaikkia erilaisia vaatimuksia, ja suosituksia vai onko se liian suppea? Ohjearvolla on tyypillisesti tarkoitettu normia viranomaisten suunnittelun ja päätöksenteon apuvälineenä, kun raja-arvon on katsottu tarkoittavan lainsäädännöstä tulevaa sitovaa enimmäisarvoa. Esimerkiksi asumisterveysasetuksessa (STMa 545/2015) on asetettu toimenpiderajoja ja asetuksessa ionisoivasta säteilystä on asetettu viitearvo sisäilman radonpitoisuudelle (STMa 1044/2018, 19–20 §). Valtioneuvoston päätöksessä 993/1992 on kuvattu melutason ohjearvo. Terveydensuojelun lainsäädännössä normeina käytetään myös laatuvaatimuksia ja laatuvaatimuksia (ks. sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousveden laadusta ja valvonnasta sekä rakennusten vesilaitteistojen riskienhallinnasta 1352/2015). Valvira ehdottaa, että määritelmä käännettäisiin toisinpäin eli kuvattaisiin mitä viranomaisten käyttämät merkitykseltään erilaiset vaatimukset ja suositukset voivat tarkoittaa eli esimerkiksi seuraavasti: (viranomaisten) lainsäädännössä asetetuilla arvoilla voidaan tarkoittaa lainsäädännön riippuen esimerkiksi toimenpiderajaa, viitearvoja tai ohjearvoja.

s. 9, Määritelmät-kohta/Ohjearvo: ”Ohjearvolla tarkoitetaan kansallisten tai kansainvälisten viranomaisten asettamia raja-arvoja, joiden ylittyessä on ryhdyttävä toimenpiteisiin pitoisuuksien alentamiseksi”. Terveydensuojelulain 27 §:ssä on säädetty velvollisuudesta ryhtyä toimenpiteisiin terveyshaitan selvittämiseksi ja tarvittaessa haitan poistamiseksi tai rajoittamiseksi. Määritelmässä annetaan ymmärtää, että toimenpiteisiin ryhtymistä koskeva velvoite tarkoittaisi kaikkia lainsäädännön raja-arvoja, vaikka se liittyy nimenomaan terveydensuojelulainsäädäntöön. Toimenpiteinä ei ole myöskään pelkästään pitoisuuksien alentaminen, vaan selvittäminen ja haitan poistaminen ovat mahdollisia rajoittamisen lisäksi. Lisäksi terveyshaitan arviointi ei saa perustua pelkästään toimenpiderajan ylityksen toteamiseen, vaan kyse on kokonaisarviointista, jossa

toimenpiderajan lisäksi otetaan huomioon mm. altistumisen todennäköisyys, toistuvuus ja kesto (STMa 545/2015 3§). Valvira ehdottaa, että määritelmää koskeva loppuosa poistetaan.

s. 9 Määritelmät-kohta/Toimenpideraja: ”Toimenpideraja ei ole terveysperusteinen, vaan tarkoittaa terveydensuojelulain asetuksen määrittelemää mittaustulosta tai pitoisuutta, jonka ylittyessä vastuussa olevien henkilöiden täytyy selvittää haittaavatko olosuhteet asukkaiden terveyttä, ja tarvittaessa poistaa tai rajoittaa mahdollista terveyshaittaa.” Toimenpideraja on lainsäädännöllinen termi, joka yhdessä vastuutahojen kanssa on määritelty asumisterveysasetuksessa. Lainsäädännön määritelmien tulisi niitä käytettäessä pysyä muut-tumattomina eikä niitä tulisi muotoilla, yhdistellä tai käyttää toisin. Valvira ehdottaa, että toimenpiderajan määritelmänä käytetään asumisterveysasetuksen toisen pykälän määritelmää: altisteen toimenpiderajalla tarkoitetaan pitoisuutta, mittaustulosta tai ominaisuutta, jolloin sen, kenen vastuulla haitta on, tulee ryhtyä terveydensuojelulain 27 §:n tai 51 §:n mukaisiin toimenpiteisiin terveyshaitan selvittämiseksi ja tarvittaessa sen poistamiseksi tai rajoittamiseksi. Lisäksi Valvira toivoo, että terveysperusteisuutta koskeva teksti muotoillaan uudelleen esimerkiksi seuraavasti: toimenpiderajoja säädettyä on pyritty huomioimaan terveysvaikutuksia ja osa toimenpiderajoista on myös terveysperusteisia (esimerkiksi formaldehydi, naftaleeni, häkä, melu). Valviran näkemyksen mukaan ei voida sanoa, että toimenpiderajat eivät olisi terveysperusteisia, sillä osin ne sitä ovat. Pohdittavaksi myös seuraava lisäsehdotus: Toimenpiderajojen avulla pyritään tunnistamaan tavanomaisesta poikkeavia olosuhteita ja niiden asettamisessa on pyritty huomioimaan terveysvaikutuksia. Ne on laadittu varovaisuusperiaatteella ja niiden alittuessa terveyshaitan riski on pieni.

s. 9, Määritelmät-kohta/Terveyshaitta: ”Terveyshaitta sisältää terveydensuojelulain määritelmän mukaisesti sekä sisäympäristön tekijöiden aiheuttamat terveyden häiriöt, että altistumisen olosuhteille, jotka voivat vähentää sisäympäristön terveellisyyttä.” Terveydensuojelulaissa terveyshaitalla tarkoitetaan ihmisessä todettavaa sairautta, muuta terveydenhäiriötä tai sellaisen tekijän tai olosuhteen esiintymistä, joka voi vähentää väestön tai yksilön elinympäristön terveellisyyttä (TsL 1 §). Valviran näkemyksen mukaan terveyshaitan määritelmän olisi hyvä olla terveydensuojelulain mukainen (TsL 1 §) erityisesti kun viitataan terveydensuojelulakiin. Asumisterveyskysymyksissä terveydensuojeluviranomainen arvioi sitä, esiintyykö rakennuksessa tai tilassa kokonaisarvioinnin perusteella sellaisia olosuhteita tai tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveydensuojelulain mukaista terveyshaittaa. Määritelmässä tulisi selkeästi käydä ilmi puhutaanko terveydensuojelulain mukaisesta terveyshaitasta (jolloin määritelmä tulee terveydensuojelulaista) vai jostain muusta terveyshaitasta, jolle tässä dokumentissa kuvataan oma, uusi määrittely perustuen työryhmän konsensusnäkemykseen. Lain määritelmän toistaminen olisi tarpeen, vaikka sitä kohdassa selitettäisiinkin lukijalle suosituksen omalla sanoituksella.

s. 10, Määritelmät-kohta/Toksiinit: ”Toksiinit ovat eliöiden aineenvaihdunnassaan tuottamia yhdisteitä, jotka ovat haitallisia jo verrattain matalilla altistumistasoilla. Sisäympäristössä toksiineita voivat tuottaa esimerkiksi homekasvuston sienet (mykotoksiinit) tai bakteerit (bakteeritoksiinit).” Tarkentaako loppulause ensimmäistä lausetta, jolloin juuri sisäympäristössä mahdollisesti esiintyvät toksiinit ovat haitallisia jo verrattain matalilla altistumistasoilla? Voisiko määritelmää miettiä uudelleen, jotta toksiinien merkitys juuri sisäympäristössä olisi esitetty selkeästi ja ilman tulkinnanvaraisuutta.

Kommentit ydinkysymykseen: 1. Mitkä ovat tärkeimmät sisäilmaoireisiin liittyvät tekijät Suomessa?

s.14: "Asumisterveysasetuksessa on määritelty, että sisätiloissa ei saa esiintyä toistuvasti muualta kantautuvaa tupakansavua (Asumis-terveysasetus 545/2015 5 §)" Pykälän tulisi olla 18, ei 5. Lisäksi Valvira toivoo, että lainsäädäntöön viitattaessa käytettäisiin lainsäädännön mukaista lainausta, jolloin teksti olisi muotoa: Asumisterveysasetuksessa on määritelty, että sisäilmassa ei saa toistuvasti esiintyä aistinvaraisesti tunnistettavaa tupakansavua, joka on kulkeutunut asuntoon tai muuhun oleskelutilaan ulkoa tai muualta rakennuksesta (STMa 545/2015 18 § 1 mom).

s. 15: "Suomessa asumisterveysasetuksen toimenpideraja käyttötilojen hiilidioksidipitoisuudelle on noin 1550 ppm (1150 ppm suurempi kuin ulkoilman hiilidioksidipitoisuus) (Asumisterveysasetus 545/2015 8 § 3 mom)". Käyttötilojen-sana tulisi korvata asuntojen ja muiden oleskelutilojen - sanaparilla lainsäädännön mukaisesti.

s. 16: "Asumisterveysasetuksen mukaan asunnoissa hetkellinenkään hiilimonoksidipitoisuus ei saa ylittää 7 mg/m³ (Asumisterveysasetus 545/2015 17 §), mikä vastaa nykyistä WHO:n 24 tunnin raja-arvoa. Muiden ilmansaasteiden tapaan myös hiilimonoksidin säätely tulee jatkossa kiristymään, sillä WHO:n tavoitteena on laskea sekä ulko- että sisäilmaa koskeva 24 tunnin raja-arvo pitoisuuteen 4 mg/m³". Teksti säätelyn kiristymisestä toivotaan muutettavaksi muotoon: tulee jatkossa kiristymään tai muuhun neutraalimpaan esitystapaan.

s. 19: "Asumisterveysasetuksen määrittelemä kreosootin toimenpideraja on aistiperustainen, eli jo naftaleenin tai ratapölkyn haju on syy ryhtyä toimenpiteisiin (Asumisterveysasetus 545/2015 15 §)". Asumisterveysasetuksen lisäksi tulisi mainita asumisterveysasetuksen soveltamisohje III Dnro 2731/06.10.01/2016. Asumisterveysasetuksen soveltamisohjeen liittäminen viitteeksi johtuu siitä, että ratapölkyn haju on kuvattu asumisterveysasetuksen soveltamisohjeessa III, ei asumisterveysasetuksessa.

s. 24, 1.4.4 Ääniympäristö: Tulisiko olla maininta asumisterveysasetuksessa säädetyistä melun toimenpiderajoista?

s. 24, 1.4.5 Valaistus: "Myös terveydensuojeluviranomainen voi puuttua valaistusolosuhteisiin terveydensuojelulain (763/1994) 27 §:n perusteella". Pyydetään tekemään tarkennus: Myös terveydensuojeluviranomainen voi puuttua valaistusolosuhteisiin terveydensuojelulain (763/1994) 27 §:n perusteella, jos valo on erityisen häiritsevää.

Valvira pyytää lisäksi tarkistamaan säädösviittausten muodon ja kirjoitusasun suositusten mukaiseksi sivuilla 14, 15, 16 ja 19 kun viitataan sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista.

Kommentit ydinkysymykseen: 2. Mitkä ovat tärkeimmät sisäilmaan liittyvät oireet, sairaudet ja vaikutukset toimintakykyyn?

Valviralla ei lausuttavaa.

Kommentit ydinkysymykseen: 3. Miten sisäilmaan liittyviä terveysongelmia ehkäistään?

Valviralla ei lausuttavaa.

Kommentit ydinkysymykseen: 4. Miten sisäilmaoireet havaitaan ja diagnosoidaan?

s. 37, Suositus 4.2.2: "Selvitettäessä oireiden yhteyttä sisäilmaan huomioidaan ensin todennäköisimmät puutteet sisäympäristön laadussa hyödyntäen potilaan havaintoja ja omistajan tietoja rakennuksesta". Hyödynnettävä tieto rakennuksesta voi tulla muualtakin kuin omistajalta. Voisiko muotoilu olla vain: hyödyntäen potilaan havaintoja ja rakennusta koskevia tietoa tai rakennuksen kuntoa koskevia tietoja?

s. 37, Suositus 4.2.2: "Sisäympäristön terveydellisen merkityksen arviointia varten terveydenhuollon käytössä on oltava olosuhdearviointi, jossa otetaan huomioon myös altistumisen todennäköisyys". Koska olosuhdearvioinnilla tarkoitetaan ilmeisesti myös asuntoja, tulisiko muotoilun olla: terveydenhuollon käytössä on oltava arvio olosuhteista. Tällöin termi olosuhdearviointi ei viittaisi niin vahvasti vain työpaikkoja koskevaan Työterveyslaitoksen ohjeistukseen ja sen terminologiaan.

s. 37, Suositus 4.2.2: "Sisäympäristön terveydellisen merkityksen arviointia varten terveydenhuollon käytössä on oltava olosuhdearviointi, jossa otetaan huomioon myös altistumisen todennäköisyys". Nykyisessä Työterveyslaitoksen Sisäilmastoselvitys ja olosuhdearviointi -ohjeessa altistumisen todennäköisyyttä ei ole sisällytetty olosuhdearvioon, vaan se on koskenut Työterveyslaitoksen aiempaa ohjetta, joka ei ole enää voimassa. Vanhassa ohjeessa todennäköisyyksiä oli kuvattu neliportaisesti (haitallinen altistumisolosuhte epätodennäköinen, mahdollinen, todennäköinen tai erittäin todennäköinen). Tulisiko muotoilua tarkentaa tältä osin? Valviran käsityksen mukaan arvio altistumisen todennäköisyydestä voi olla lääkärin tai terveydensuojeluviranomaisen tekemä eikä tulla (ulkopuolisen rakennusteknisen asiantuntijan tekemästä) olosuhdearvioinnista kuten tekstissä nyt viitataan. Mikäli olosuhdearvioinnilla tarkoitetaan muuta kuin mainitun Työterveyslaitoksen ohjeen mukaista olosuhdearviointia, pyydetään tekstiä tarkennettavan.

s. 38: "Tiettyyn rakennukseen liittyvien riskitekijöiden selvittämiseksi oireilevan yksilön, työsuojelun tai asunnon omistajan on suositeltavaa ottaa yhteyttä rakennuksen omistajaan tai terveydensuojeluun". Valvira ohjaa ottamaan yhteyttä ensisijaisesti rakennuksen omistajaan tai tätä

edustavaan tahoon, joka voi selvittää tilannetta ja korjata epäkohdat. Jos tilanne ei ratkea, kunnan terveydensuojeluviranomainen voi arvioida, onko tiloissa terveydensuojelulain mukainen terveyshaittaa aiheuttavaa olosuhde. Tekstiä pyydetään tarkentamaan, jotta ei tulisi virheellistä vaikutelmaa terveydensuojelun roolista. Valvira esittää seuraavaa muotoilua: Tiettyyn rakennukseen liittyvien riskitekijöiden selvittämiseksi oireilevan yksilön, työsuojelun tai asunnon omistajan on suositeltavaa ottaa yhteyttä ensisijaisesti rakennuksen omistajaan tai tätä edustavaan tahoon.

s. 38: "Työpaikoilla tämä prosessia"...tulisiko tämä-sanalla olla tätä-sana?

s. 38 "Työterveyslaitos on koonnut sisäilmast selvityksen ja olosuhde arvioinnin tekemisestä päivitetyn ohjeen, jota voi hyödyntää soveltuvin osin myös asuntojen olosuhteiden arviointiin". Asuntojen olosuhteiden arviointiin on suositeltavampaa hyödyntää Valviran ohjetta asunnon terveyshaittaepäilyn käsittelyyn viranomaisessa, jonka liitteessä 2 on kuvattu raportointimalli ulkopuolisen asiantuntijan tekemälle sisäilmaselvitykselle terveydensuojeluvalvonnassa. Ohjeeseen on myös kirjoitettu, että ulkopuolisen asiantuntijan tulisi raportissaan antaa riittävät tiedot rakennusta koskeviin kysymyksiin hänen arvioidessa sisäilman laatuun vaikuttavia tekijöitä ja olosuhteita sekä johtopäätöksiin liittyviä epävarmuuksia asunnoissa. Ohje on ladattavissa Valviran asumisterveyden verkkosivuilta: <https://valvira.fi/terveydensuojelu/asumisterveys>.

s. 42, Suositus 4.5.1: "Lääkärin tekemä rakennuksen sisäympäristön terveydellisen merkityksen arviointi perustuu pätevän rakennus- tai ympäristöterveyden asiantuntijan tekemään olosuhde arviointiin". Voisiko termin olosuhde arviointiin muuttaa muotoon: arvioon olosuhteista? Mitä tarkoitetaan ympäristöterveyden asiantuntijalla?

s. 42, Suositus 4.5.2: "Terveysterveys huolto kehottaa tarvittaessa selvittämään rakennuksen kunnon. Rakennusterveyden asiantuntijat valitsevat tehtävät rakennustekniset tutkimukset ja vastaavat tehtyjen selvitysten laadusta". Valviran näkemyksen mukaan terveydenhuolto ei anna rakennusten kunnon selvittämistä koskevia kehotuksia, vaan niitä antaa terveydensuojeluviranomainen. Ehdotetaan "kehottaa" sanan korvaamista muulla sanalla, kuten "neuvoo". Entä tarkoitetaanko rakennusterveyden asiantuntijoiden vastaavan selvitysten juridisesta laadusta ja jos niin mihin perustuen?

s. 43 "Terveysterveys huollon ammattihenkilöiden terveydenhuollon ulkopuolisia yhteistyötahoja sisäilmatilanteissa ovat esimerkiksi rakennusterveysasiantuntijat ja ympäristöterveysviranomaiset". Kohdassa ympäristöterveysviranomaisilla tarkoitettaneen lainsäädännön mukaisesti terveydensuojeluviranomaisia. Ympäristöterveys laajempaan käsitteenä kattaa terveydensuojelun lisäksi elintarvikevalvonnan, tupakka-valvonnan ja eläinlääkintähuollon.

s. 43 "Terveysterveys huollolainsäädäntö, asumisterveysasetus ja sen sovelletut ohjeet ohjaavat viranomaisia asuntojen ja muiden oleskelutilojen, kuten koulujen, terveellisen sisäilman edellytysten

varmistamisessa". Pyydetään tarkentamaan sovellusohjeiden tilalle soveltamisohjeet. Koulujen lisäksi olisi tarpeen mainita päiväkodit ja sosiaalihuollon toimintayksiköt.

s. 43 "Perusterveydenhuollolla on mahdollisuus konsultoida terveydensuojeluviranomaisia". Valvira pitää tätä hyvänä ja kannatettavana lisäyksenä.

s. 43 "Työpaikoilla terveydellisen merkityksen arvioinnin johtopäätelmistä vastaa työterveyslääkäri. Muissa tilanteissa riskinarvioinnin tekee terveydensuojeluviranomainen". Valvira pyytää muuttamaan viimeisen lauseen muotoon: Perusterveydenhuolto voi hyödyntää terveydensuojeluviranomaisen riskinarviota (terveydensuojelulain mukaisen terveyshaitan arviointi), mikäli sellainen on käytettävissä ko. asiassa. Tämä siksi, että perusterveydenhuolto voi hyödyntää viranomaisen riskinarviointia vain, jos sellainen on tehty eli jos viranomainen on asiaa käsitellyt terveyshaittaepäilyasiana ja arvioinut terveydensuojelulain mukaista terveyshaittaa, jossa myös arvioidaan riskiä. Nykyinen tekstimuotoilu ohjaa pyytämään riskinarviointeja laajemmin kuin viranhoidosta on lainsäädännössä säädetty.

s. 43 "Sisäilmaston laadun luotettava selvitys edellyttää laadukkaasti toteutettua olosuhtearviointia ja rakennuksen tutkimista. Olosuhteiden arviointi on suositeltavaa tehtävä rakennusterveyteen pätevöityneen asiantuntijan tai asiantuntijaryhmän toimesta. Joskus niitä tekevät myös terveystarkastajat". Valvira pyytää poistamaan lauseen: Joskus niitä tekevät myös terveystarkastajat. Terveystarkastajat, (oikeammin terveydensuojeluviranomaiset) eivät tee olosuhteiden arviointia. Terveydensuojeluviranomaiset tekevät terveyshaitan arviointia terveydensuojelulain mukaisesti ja vain niissä tapauksissa, jotka ovat tulleet viranomaiseen käsittelyyn. Terveyshaitan arviointi on laajempi kokonaisuus kuin olosuhteiden arviointi.

s. 43 "Perusterveydenhuolto voi tarvittaessa saada tukea esimerkiksi asuntojen rakennusteknisten tulosten tulkintaan terveydensuojeluviranomaiselta". Tekstissä on esitetty uutta roolia terveydensuojeluviranomaisille asumisterveysasioissa. Viranomaistoimintaan kuuluu ohjauksen ja neuvonnan antaminen, jonka perusteella Valvira esittää muotoiluksi seuraavaa: Perusterveydenhuolto voi tarvittaessa saada ohjausta ja neuvontaa esimerkiksi asuntojen rakennusteknisten tulosten tulkintaan asumisterveyden näkökulmasta terveydensuojeluviranomaiselta.

s. 43 "Yksityisissä taloyhtiöissä taloyhtiö vastaa kiinteistön rakenteista ja järjestelmistä". Valvira jäi pohtimaan, tarkoitetaanko yksityisellä taloyhtiöllä asunto-osakeyhtiötä. Lisäksi haitasta vastuussa oleva taho määräytyy terveydensuojelulain 27 §:n 2 momentin perusteella. Sen mukaan, jos haitta aiheutuu asuinhuoneiston tai muun oleskelutilan rakennuksen rakenteista, eristeistä tai rakennuksen omistajan vastuulla olevista perusjärjestelmistä, haitan poistamisesta vastaa rakennuksen omistaja, ellei muualla laissa toisin säädetä. Poikkeavia säännöksiä voi olla esimerkiksi asuinhuoneiston vuokrauksesta annetussa laissa tai asunto-osakeyhtiölaissa. Jos terveyshaitta aiheutuu kuitenkin asunnon tai muun oleskelutilan käytöstä, joka ei ole tavanomaista, terveyshaitan

poistamisesta vastaa asunnon tai muun oleskelutilan haltija. Rakennuksen omistaja ei kaikissa tilanteissa vastaa rakennuksen osien tai mainittujen perusjärjestelmien kunnossapidosta. Omistajan vastuu on voitu siirtää yhtiöjärjestyksellä tai vuokrasopimuksella pois omistajalta. Jos vastuunjako on määritelty esimerkiksi yhtiöjärjestyksessä taikka vuokrasopimuksessa asunto-osakeyhtiölaista poikkeavasti, noudatetaan vastuunjaossa näitä. Jos vastuunjakoa ei kuitenkaan ole määritelty yhtiöjärjestyksessä tai vuokrasopimuksessa yksiselitteisesti, noudatetaan vastuunjaossa asunto-osakeyhtiölain jakoa. Sen mukaan rakenteista ja rakennuksen perusjärjestelmistä vastaa rakennuksen omistaja ja rakennuksen käytöstä johtuvista haitoista vastaa tilan haltija.

s. 43: ”Isännöitsijä tai taloyhtiön hallitus tilaa tarvittavat tutkimukset. Yksittäiset osakkaat voivat tilata itsenäisesti vain rakenteita rikkomattomia tutkimuksia.” Tutkimusten tilaamista koskevaa lausetta pyydetään tarkentamaan esimerkiksi näin: Yleensä rakennuksen omistaja tai tätä edustava taho (hallitus tai isännöitsijä) tilaa tarvittavat tutkimukset. Silloin kun asia on terveysuojeluviranomaisen käsittelyssä, haitasta vastuussa oleva taho tilaa viranomaisen kehotuksen tai määräyksen mukaisesti ulkopuoliselta asiantuntijalta tarvittavan selvitystyön.

s. 43: Valvira esittää, että työterveyshuollon rooliin sisällytetään rooli terveysvaikutuksiin liittyvän tiedon tuottajana (esimerkiksi puheenvuorona henkilöstöinfoissa) kuten kuvassa 2 on esitetty (terveysvaikutuksista viestiminen).

s. 45, Kuva 2: Kodin toimena sisäilmasta oireilevalle potilaalle on esitetty alan vaihto. Valvira jäi pohtimaan, tulisiko tätä kuvata tarkemmin tekstiosuudessa

Kommentit ydinkysymykseen: 5. Miten sisäilmaan liittyvistä oireista kärsiviä hoidetaan ja kuntoutetaan?

s. 46: ”Asunnon tai työpaikan olosuhteiden selvityksestä voi löytyä yksinkertaisiakin asioita, joihin vaikuttamalla oireilu voi vähentyä”. Valvira esittää, että ilmaisu yksinkertainen korvattaisiin esimerkiksi termillä yksittäinen ja/tai selkeä. Sisäilmaolosuhteita koskien tekijät eivät ole useinkaan yksinkertaisia (esimerkiksi IV-järjestelmät) vaikka niiden korjaus sitä ammattilaiselle olisi (esimerkiksi IV-järjestelmän säätö).

Kommentit ydinkysymykseen: 6. Miten sisäilmaan liittyvistä oireista kärsivien ihmisten toiminta- ja työkykyä arvioidaan ja tuetaan?

s. 61, Suositus 6.2.1: ”Lausunnoissa ja muissa kannanotoissa sisäilmatekijöiden ja potilaan oireiden tai sairauden välisiin syy-yhteyksiin otetaan kantaa harkiten. Kannanottoa varten tarvitaan pätevän arvioijan laatima sisäilmastoselvitys ja olosuhdearvio”. Valvira esittää, että olosuhdearvio-termi olisi arvio olosuhteista. Luonnos hoitosuosituksesta tulisi tarkistaa termin osalta kokonaisuudessaan.

s. 64: ”Tilannearvion perusteella määritetään korjaaville toimille konkreettiset mitattavat tavoitteet, rakennustekniikasta vastaavat tahot suunnittelevat suojaukset ja etsivät keinot puutteiden todennäköisimmät syyt, sekä suunnittelevat jatkotoimenpiteiden laajuutta ja aikataulua.” Valvira

esittää muotoiluksi: Tilannearvion perusteella suunnitellaan sisäilmatilanteen parantamiseksi toimenpiteitä ja niiden aikataulua. Rakennustekniset toimet sisältävät esimerkiksi rakennuksen kuntoa ja olosuhteita selvittäviä ja korjaavia toimenpiteitä sekä aikatauluttamista rakennusteknisten tahojen toimesta. Nykyisessä muotoilussa jää epäselväksi mitä tarkoitetaan mitattavilla tavoitteilla (mittauksilla?) tai suojauksilla (pölynhallintaa?) tässä yhteydessä.

s. 64 ja muuallakin dokumentissa puhutaan sisäilmastoryhmästä, välillä sisäilmaryhmästä. Valvira esittää, että termiksi valitaan toinen ja teksti päivitetään siltä osin.

Kommentit ydinkysymykseen: 7. Miten terveydenhuollossa otetaan huomioon erityisryhmät, kuten lapset ja nuoret?

s. 69: "Neuvolat voisivat kuitenkin olla tärkeässä osassa tunnistamassa esimerkiksi tilannetta, jossa oireita raportoidaan liittyen tiettyyn päiväkotiin. Näissä tilanteissa on etua, mikäli neuvolalla on valmis kanava ottaa matalalla kynnyksellä yhteyttä kiinteistönomistajan edustajaan tai alueen ympäristöterveydenhuoltoon, jolloin paikallinen ympäristöterveyden viranhaltija voi tarvittaessa tarkistaa esille nousseen päiväkodin olosuhteet". Valvira ehdottaa, että kiinteistönomistajan edustaja muutetaan: rakennuksen omistajaan tai tätä edustavaan tahoon. Kiinteistön omistaja ei välttämättä omista rakennusta ja terveydensuojelulainsäädännössä puhutaan rakennuksen omistajasta. Valvira ehdottaa myös, että alueen ympäristöterveydenhuolto muutetaan: alueen terveydensuojeluviranomaiseen, joka voi tarvittaessa arvioida esiintyykö esille nousseessa päiväkodissa terveyshaittaa aiheuttavaa olosuhdetta.

s. 69: "Sekä päiväkodeissa että kouluissa vastuu rakennuksen kun-nosta on pääsääntöisesti kiinteistön omistajalla". Valvira ehdottaa, että kiinteistön omistaja muutetaan rakennuksen omistajaksi. Kiinteistön omistaja ei välttämättä omista rakennusta ja terveydensuojelulainsäädännössä puhutaan rakennuksen omistajasta.

Kommentit ydinkysymykseen: 8. Miten sisäilmaoireisten ihmisten sosiaali- ja terveydenhuoltoa tulisi kehittää tulevaisuudessa?

s. 71: "On myös ammattiryhmiä kuten esimerkiksi kotihoidon ja kuljetusalan työntekijät, joiden työympäristöinä ovat vaihtuvat tai erityiset sisätilat, joissa sisäympäristön olosuhteiden valvontavastuu ja kokonaistilanne voi olla epäselvä". Kohtaan liittyen Valvira toteaa kuntien terveydensuojeluviranomaisten valvovan myös kotihoidossa olevien asukkaiden sisäolosuhteita asuntoja koskevien säädösten nojalla.

s. 72: "Suomessa ympäristöterveysvalvonnan työtä ohjaa terveydensuojelulain nojalla annetun asumisterveysasetuksen soveltamisohjeet, jossa on määritetty yleisimmille sisäympäristön haittatekijöille ympäristöterveysvalvonnan toimenpiteitä edellyttävät toimenpiderajat". Valvira muistuttaa, että Suomessa terveydensuojeluvalvonnan työtä asumisterveysasioissa ohjaavat terveydensuojelulainsäädäntö, asumisterveysasetus ja asumisterveysasetuksen soveltamisohjeet.

Toimenpiderajan merkitys on kuvattu asumisterveysasetuksessa. Siten ei voida sanoa, että toimenpiderajat edellyttävät ympäristöterveysvalvonnan toimenpiteitä. Valvira esittää, että lause tarkennetaan lainsäädännön osalta ja sen loppuosa poistetaan.

s. 72: ”Lähes kaikkien käsiteltyjen häiritsevien osalta nämä toimenpiderajat eivät kuitenkaan perustu varsinaisesti terveysperusteiseen arvioon riskistä, vaan ne ovat ennaltaehkäiseviä: niiden avulla tunnistetaan epätyypillisiä olosuhteita, joissa ympäristöterveysvalvonnan täytyy ryhtyä asiaa tarkemmin selvittämään. Varovaisuusperiaatteen mukaisesti tällä lähestymistavalla puututaan siis sisäilmatilanteisiin jo terveydelle haitalliseksi tunnistettuja pitoisuuksia alhaisemmalla tasolla”. Toimenpiderajojen avulla pyritään tunnistamaan tavanomaisesta poikkeavia olosuhteita ja niiden asettamisessa on pyritty huomioimaan terveysvaikutuksia. Ne on laadittu varovaisuusperiaatteella ja niiden alittuessa terveyshaitan riski on pieni. Lause: joissa ympäristöterveysvalvonnan täytyy ryhtyä asiaa tarkemmin selvittämään, tulee poistaa. Vastuu on haitasta vastuussa olevalla asumisterveysasetuksen mukaisesti ja selvittämisen lisäksi voi tulla kyseeseen rajoittaminen tai poistaminen (STMa 545/2015, 2 § 1 mom. 1 k.): Toimenpiderajalla tarkoitetaan pitoisuutta, mittaustulosta tai omi-naisuutta, jolloin sen, kenen vastuulla haitta on, tulee ryhtyä terveydensuojelulain mukaisiin toimenpiteisiin terveyshaitan selvittämiseksi ja tarvittaessa sen poistamiseksi tai rajoittamiseksi).

s. 74 ”Terveydelle haitallisten sisätilojen tunnistamiseen tarkoitettujen menetelmien soveltuvuus käyttötarkoitukseensa tulisi arvioida puolueettomasti”. Valvira ehdottaa muotoiluksi Valviran laboratorio-ohjeen (saatavilla Valviran asumisterveyden verkkosivuilta) mukaista muotoilua: Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen 545/2015 asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (nk. asumisterveysasetus) mukaisille muuttujille käytettävien määrittämenetelmien on oltava vähintään arvioituja menetelmiä (VnA 152/2015, 5 §). Laboratorioilla käytössä olevat muut kuin asumisterveysasetuksen soveltamisohjeessa kuvatut menetelmät ovat hyväksyttävissä, jos ne ovat validoitu asumisterveysasetuksen vastaavaa menetelmää vastaan tai menetelmän luotettavuus on osoitettu asumisterveysasetuksen 4 §:n 4 momentissa tarkoitettulla tavalla. Muut kuin asumisterveysasetuksessa kuvatut muuttujat ja niiden määrittämenetelmät ovat hyväksyttävissä, jos tällaisen täysin uuden menetelmän luotettavuus ja toistettavuus terveyshaittojen selvittämiseksi on osoitettu asiantuntevan ja riippumattoman sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymän toimijan toimesta (4 § 4 momentti). Näillä tarkennuksilla voidaan asiaa kuvata selkeämmin kuin pelkällä puolueettomasti-ilmaisulla.

Kommentit liitteeseen 1

Valvira toivoo, että olosuhdearvio- termi muutettaisiin muotoon: arvio olosuhteista kuvaamaan paremmin myös asunnoista tehtävää arviota.

Kommentit liitteeseen 2

Ei lausuttavaa.

Muuta lausuttavaa

Valvira jäi pohtimaan tulisiko suosituksessa mainita tupakansavun lisäksi laittomana päihteenä käytettyyn kannabiksen polttoon liittyvät haitat. Kannabiksen poltosta syntyvä savu sisältää kaasu- ja hiukkasainesta, ja siinä on paljon samoja yhdisteistä mitä tupakansavussa. Kannabiksen palaessa syntyy mm. tervaa, häkää ja PAH-yhdisteitä. Kannabiksen tärkein psykoaktiivinen eli tajuntaan vaikuttava yhdiste on delta-9-tetrahydrokannabinoli (THC). Valvira toteaa, että toisin kuin tupakansavun, kannabiksen savun kohdalla passiivisen altistumisen aiheuttamat mahdolliset terveyshaitat tunnetaan huonosti mutta käyttö näyttäisi valitettavasti lisääntyneen.

Manninen Titta

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira